

Роль суджень ретроспективної впевненості в прийнятті групових рішень студентами

ENG: The role of retrospective confidence judgments in students' group decisions

Соціальна взаємодія та метапам'яттєві процеси почали досліджуватись відносно недавно. Теоретичною основою для нашого дослідження стали дослідження Корята, Марлі, Філіпса, та багатьох інших дослідників метакогнітивної сфери психіки. Також було використано дослідження командної співпраці гравців «Що? Де? Коли?» Поташова. Головною метою нашого експериментального дослідження було з'ясувати, чи є відмінності між судженнями ретроспективної впевненості (RCJ) під час взаємодії у групі та індивідуальними судженнями.

Судження ретроспективної впевненості (RCJ – retrospective confidence judgments) дають можливість досліднику фіксувати впевненість індивіда у рішенні, яке він прийняв. Вони відображають власне суб'єктивне ставлення людини до результату прийнятого рішення. Більшість таких суджень є раціональними, але не завжди об'єктивними через додатковий вплив різних стимулів.

Психіатричні дослідження у сфері розладів логічних процесів показали, що на нейрофізіологічному рівні цей процес пояснюється тим, що на місці попередніх збуджень та доміант у корі головного мозку виникає нове, яке поширюється по тих же ділянках, де і приймалося рішення. Томограми мозку в таких випадках фіксують додаткові джерела збудження в лобних ділянках кори. При оцінці рішення у периферійній нервовій системі прослідковується певне гальмування, як і при будь-якому метакогнітивному процесі. Це викликає певну паузу в зовнішній поведінці індивіда, що свідчить про інтелектуальну діяльність в момент суджень. (Dr Justin Marley on February 24, 2009)

Проте, варто зазначити, що кількість додаткових стимулів значно змінює рівень ретроспективної впевненості у прийнятому рішенні. Додаткові стимули в процесі оцінки прийнятого результату можуть як погіршити, так і покращити власну впевненість індивіда. Зайвим стимулом може бути, наприклад, групова думка, у випадку якщо рішення приймається колективно. У випадку ж індивідуального рішення велику роль відіграє власна впевненість індивіда у компетентності його у питанні, яке вирішувалось.

Дослідження Сміта на мавпах резусах показали, що рішення приймають за однією і тією ж схемою, але кількість зусиль, затрачених на аналіз, між людиною і мавпою значно відрізняються. З цього можна припустити, що інтуїтивний аспект в випадку прийняття рішення спрацьовує першим, лише після нього виникає аналіз усіх деталей, що були присутні в процесі прийняття рішення. Більшість суджень про мислинневий процес є аналітичними, тому потребують певної затримки. Інтуїтивні рішення навпаки, не потребують таких затрат часу та енергії, тому і судження ретроспективної впевненості (RCJ) є більш достовірними, оскільки в людини не виникало зайвих стимулів. (J Gen Psychol. 2005 Apr;132(2):165-86.)

Зовнішнє середовище також відіграє роль у впевненості індивіда про прийняте рішення. Так група може впливати на кожного окремого її учасника, або один лідер може змінювати впевненість інших. Індивідуальні ж судження менше піддаються впливу зовнішніх факторів.

Група створює суб'єктивний вплив на кожного учасника, але саме групова діяльність є більш результативною, на відміну від індивідуальної. Якщо суб'єктивний результат, прийнятих

у групі рішень, співпадає з об'єктивною реальністю (правильною відповіддю), то групова діяльність вважається успішною і це відображається на судженнях ретроспективної впевненості (RCJ) кожного учасника.

Важливим аспектом суджень ретроспективної впевненості учасників колективу є впевненість лідера. Саме лідер, на якого лягає відповідальність за прийняте групою рішення створює відхилення у впевненості колективу. Якщо впевненість лідера у правильності прийнятого рішення є високою, то у людей, для яких він є авторитетом, впевненість у прийнятому рішенні зростає. Якщо рівень впевненості лідера у прийнятому групою рішенні є низьким, то впевненість кожного окремого учасника групи буде знижуватися, за умови якщо не існує альтернативи. Коли ж така альтернатива існує, то впевненість про прийняте в групі рішення розділяється. За можливості альтернативного результату виникає сумнів у правильності вибору, що прослідковується на метакогнітивному рівні.

Результати суджень ретроспективної впевненості у виборі між декількома альтернативними рішеннями є різними. За умови, що правильним є тільки одне рішення, люди, що підтримують альтернативний до прийнятого варіант можуть мати відмінний, від «офіційного» рівень ретроспективної впевненості. (Brain Inj. 2001 Jun;15(6):469-87)

Судження ретроспективної впевненості (RCJ) як в групі, так і в індивідуальному випадках можуть відрізнятися, але сам процес оцінювання своєї впевненості індивідами є персональним. Залежно від зовнішніх та внутрішніх стимулів, результативності, досвіду, особливостей нервової системи та інших факторів якість таких суджень може відрізнятися.

Для нашого дослідження ми використали уже сформовану соціальну групу, яка регулярно вирішує ряд типових завдань різного змісту – команду гравців у «Що? Де? Коли?». Відповідно стимульним матеріалом для них було використано пакет запитань, який складався з 36 запитань різного характеру та складності (суб'єктивну складність запитань респонденти також відзначали). Відповідно для порівняння було сформовано контрольну групу, яка теж складалася з гравців, але з різних команд. Завданням для обох груп респондентів було дати відповідь на 36 запитань, маючи 1 хвилину на обговорення (для команди) або обдумування (для індивідуальних). Після цього їхня відповідь фіксувалася і вони позначали свій рівень впевненості в тому, що вони дали правильну відповідь (RCJ).

Схожі дослідження уже проводились, але з меншою кількістю об'єктів взаємодії у групі та іншим стимульним матеріалом. (Asher Kogiat). Відповідно до результатів досліджень Корята ми припускаємо, що судження ретроспективної у груповій взаємодії будуть вищими ніж в індивідуальній.

Отже, спираючись на дослідження суджень ретроспективної впевненості (RCJ) ми спробуємо експериментально з'ясувати відмінності у суб'єктивній впевненості учасників групи залежно від складності стимулів та стану соціальної міжособистісної взаємодії.

Література

1. Акимов В.А. Социальная сущность человека. - М., 1998.
2. Андреева Г.М. Социальная психология. М.: МГУ, 1988.
3. Волошина В.О. Особливості метакогнітивних суджень студентів та їхній взаємозв'язок із самооцінкою/Студентські наукові записки. Серія "Соціально-політичні науки"/[укл. А.І. Рибак]. – Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2011. - Вип.3. – С. 241 – 255.
4. Морозов А. В. Управленческая психология: Учебное пособие для студентов . – 2-е издание. – М.: Академический Проект; Трикста, 2005.

5. Поташев М.А. «Что? Где? Когда?», -М., 2001
6. Asher Koriat. When Are Two Heads Better than One and Why? DOI: 10.1126/science.1216549. Science 336, 360 (2012)
7. Bedi, G., & Redman, J. (2008). Metamemory in recreational ecstasy polydrug users: What do self-reports of memory failures mean?. *Journal of Psychopharmacology*, 22, 872-881
8. Costermans, J., Lories, G., & Ansay, C. (1992). Confidence level and feeling of knowing in question answering: The weight of inferential processes. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, & Cognition*, 18, 142-150.
9. Dr Justin Marley. Confidence judgments by humans and rhesus monkeys. *J Gen Psychol*. 2005 Apr;132(2):165-86.
10. Juslin, P. (1994). The overconfidence phenomenon as a consequence of informal experimenteguided selection of almanac items. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 57, 226-246.
11. Mary R. T. Kennedy. Retrospective confidence judgements made by adults with traumatic brain injury: relative and absolute accuracy. *Brain Injury*, 2001, Vol. 15, No. 6 : Pages 469-487
12. Nelson, T. O. & Narens, L. (1990). Metamemory: A theoretical framework and new findings. *The Psychology of Learning and Motivation*, 26, 125-173.
13. Nelson, T. O., & Narens, L. (1990). Metamemory: A theoretical framework and new findings. In G. Bower (Ed.), *The Psychology of learning and motivation: Advances in research and theory* (Vol. 26, pp. 125-123). San Diego, CA: Academic Press.
14. Psychology/Psychotherapy Article Review by Dr Justin Marley on February 24, 2009
15. Stankov, L., & Crawford, J. (1997). Self-confidence and performance on cognitive tests. *Intelligence*, 25, 93-109.
16. Woods, S.P., Carey, C.L., Moran, L.M., Dawson, M.S., Letendre, S.L., & Grant, I. (2007). Frequency and predictors of self-reported prospective memory complaints in individuals infected with HIV. *Archives of Clinical Neuropsychology*, 22, 187-195.